

UNIVERSITAT ROVIRA I VIRGILI
FACULTAT DE CIÈNCIES JURÍDIQUES

Ensenyament de Dret (Pla 1992)

CURS 2003-2004

Dret Penal II

(15011010)

Segon curs
Anual quadrimestre

Assignatura Troncal
9 Crèdits (6 teòrics i 3 pràctics)

Professors:

- ✓ Dr. Joan Baucells i Lladós
- ✓ Sra. Carolina Morán Mora

Ensenyament: Dret **Pla: 1992**
Àrea de coneixement: Dret penal
Nom de l'assignatura: Dret penal II
Curs 2003-2004
Tipus d'assignatura: troncal
Període: Anual
Nombre de crèdits: 9 (6 teòrics i 3 de pràctiques)
Professors que impartiran l'assignatura:
Dr. Josep Miquel Prats Canut
Dr. Joan Baucells i Lladós
Sra. Carolina Morán Mora

TEMARI

PRIMERA PART

LA PROTECCIÓ PENAL DELS BÉNS JURÍDICS PERSONALS

Tema 1

La divisió en parts del Dret penal: la funció de la Part General i la Part Especial.- El bé jurídic i l'ordenació de la Part Especial.- Criteris de selecció i sistematització dels béns jurídics.- El sistema del Codi penal vigent.- Directrius políticocriminals de les successives reformes parcials des de 1983.- Perspectives de reforma.

Tema 2

Els delictes contra la vida.- Qüestions generals.- L'homicidi.

Tema 3

Els delictes contra la vida (cont.): L'assassinat.- La funció del parentiu en els delictes contra la vida.- La inducció i l'auxili al suïcidi.- Problemàtica penal de l'eutanàsia.

Tema 4

Els delictes contra la vida humana dependent.- L'avortament: problemàtica políticocriminal. Sistema legal.- Perspectives de reforma.- Les lesions al fètus.

Tema 5

Els delictes contra la integritat física i la salut: significació d'aquests conceptes.- El delicte de lesions: tipus bàsic. Règim legal dels tipus qualificats.- El delicte de mals tractes habituals en l'esfera familiar.- El delicte de participació en baralla.- La rellevància del consentiment en aquests delictes.- Problemàtica del tractament mèdic.

Tema 6

Límits legals a la investigació en matèria de genètica humana.- Plantejament políticocriminal atesos els principis informadors de l'"ius puniendi".- Delictes relatius a la manipulació genètica.

Tema 7

Delictes contra la llibertat.- La llibertat com a dret fonamental i la seva protecció penal.- La detenció il·legal i el seu doble plantejament legal.- Les coaccions.- Les amenaces.- El xantatge.- Problemes concursals.

Tema 8

Delictes contra la integritat moral.- Plantejament constitucional i bé jurídic protegit.- El delicte de tortura.- Altres modalitats típiques.- Responsabilitat dels funcionaris.- Problemes concursals.

Tema 9

Delictes contra la llibertat sexual.- Bé jurídic protegit i evolució històrica d'aquest grup de delictes.- Agressions sexuals.- Abusos sexuals.- Assetjament sexual.- Delictes d'exhibicionisme i provocació sexual.- Delictes relatius a la prostitució.- Disposicions comunes.- Perspectives de reforma.

Tema 10

L'omissió del deure de socors.- Bé jurídic.- Modalitats típiques.- Rellevància del tercer paràgraf de l'art. 195 en ordre a la configuració de la posició de garant a l'efecte de la comissió per omissió.- L'omissió del deure de socors dels professionals de la medicina.

Tema 11

La protecció penal de la intimitat.- El bé jurídic protegit: delimitació i dimensió constitucional.- Aspectes protegits per l'antic Codi penal.- La regulació en el Nou Codi penal.- Descobriments i revelació de secrets.- La protecció penal de la intimitat (cont.): la violació del secret en les comunicacions: plantejament general i doctrina del Tribunal Constitucional.- La violació de la correspondència.- Escoltes telefòniques il·legals: doble plantejament legal; aspectes materials; aspectes processals.- La tutela de la intimitat en les relacions de dependència. Violació de secrets per funcionaris públics. Violació de secrets per advocats i procuradors.- Extensió de la tutela a les persones jurídiques.- La tutela de la intimitat domiciliària: violació de domicili.- La protecció del domicili de les persones jurídiques i establiments oberts al públic.

Tema 12

La protecció penal de l'honor.- El bé jurídic protegit: dimensió constitucional.- Calúmnia.- Injúries.- L'exceptio veritatis.- Disposicions comunes.- Doctrina del Tribunal Constitucional.- Relació entre protecció penal i protecció civil de l'honor.

Tema 13

Delictes contra les relacions familiars.- Aspectes de l'estat civil tutelats penalment.- Matrimonis il·legals.- Suposició de part i alteració de la paternitat, estat o condició del menor.- Delictes contra els drets i els deures familiars: infracció dels deures de custòdia i inducció de menors a l'abandonament del domicili.- El delictes d'abandonament de família, menors o incapaços.- Especial referència al delictes d'impagament de prestacions econòmiques en supòsits de separació, divorci i nul·litat del matrimoni.- El delictes d'utilització o tràfic de menors per a la mendicitat.

SEGONA PART

DRET PENAL ECONÒMIC

Tema 1

Patrimoni i ordre socioeconòmic com a objectes jurídics de tutela penal: relació i diferències.- La protecció penal del patrimoni.- Concepte jurídic penal de patrimoni: propietat i patrimoni; relació del Dret penal amb el Dret privat.- Consideracions de política criminal.- Aspectes comuns dels delictes patrimonials.- Classificació.

Tema 2

El delictes de furt.- Elements de la tipicitat objectiva i de la tipicitat subjectiva.- Tipus bàsic i tipus qualificats.

Tema 3

El delictes de robatori: concepte i aspectes generals.- El robatori amb força en les coses.- Elements que el configuren.- Circumstàncies que agreugen el delictes.

Tema 4

El delictes de robatori (cont.): Robatori amb violència i intimidació en les persones.- L'abandonament de la tècnica del delictes complex pel NCP.- Problemàtica en matèria de consumació, participació i concursos.- L'extorsió.

Tema 5

La utilització il·legítima de vehicles de motor.- Consideracions generals.- Tipus bàsic.- Tipus qualificats.

Tema 6

El delictes d'usurpació.- Consideracions relatives a la protecció penal del patrimoni immobiliari.- L'ocupació de béns immobles i la usurpació de drets reals.- Alteració de termes o partions i distracció del curs de les aigües.

Tema 7

Les defraudacions.- El delictes d'estafa.- Consideracions generals.- Relacions amb el Dret civil.- El bé jurídic protegit.- Tipus bàsic.- Elements de la tipicitat objectiva i subjectiva.- Circumstàncies agreujants.- Anàlisi de grups de casos.- Problemàtica concursal.- Supòsits d'estafa amb tractament específic.- Les defraudacions especials.

Tema 8

L'apropiació indeguda.- Aspectes generals i delimitació de figures afins.- Elements del tipus.- Supòsits específics i agreujats previstos en el Codi penal.- Especial referència a l'apropiació de diners o cosa moble rebuda per error.

Tema 9

Les insolvències punibles.- La insolvència. Replantejament del criteri d'incriminació: renúncia a la prejudicialitat civil.- Alçament de béns.- Les fallides, els concursos i les suspensions de pagaments punibles.- L'alçament per a eludir les responsabilitats derivades de delictes.

Tema 10

Delictes contra el patrimoni sense enriquiment.- El delictes de danys.- Aspectes generals: concepte, elements de la tipicitat objectiva i subjectiva.- Classificació de les diverses modalitats.

Tema 11

La protecció penal de la propietat intel·lectual.- Bé jurídic protegit.- Els drets d'autor.- Elements del tipus bàsic.- Tipus qualificats.- Pena i responsabilitat civil.

Tema 12

La protecció penal de l'ordre socioeconòmic.- Qüestions comunes.- Responsabilitat criminal per l'actuació de persones jurídiques.- Relacions amb el Dret administratiu sancionador.- El procés de reforma del Dret penal econòmic a Espanya i en Dret comparat.

Tema 13

La protecció penal de la propietat industrial: patents, marques i denominacions d'origen o indicacions geogràfiques.- Delictes relatius al mercat i als consumidors: el descobriment de secrets industrials, l'alteració fraudulenta de preus i el delictes publicitari.

Tema 14

Delictes societaris.- Relació entre el Dret penal i el Dret mercantil.- Conceptes normatius: administrador de fet o de dret; societat.- Modalitats típiques.- Especial referència a l'administració deslleial.

Tema 15

Els delictes patrimonials d'explotació.- L'encobriment amb ànim de lucre i la receptació: consideracions generals; receptació de delictes; receptació de faltes. Conductes afins: elements comuns; modalitats.

Tema 16

Els delictes contra la Hisenda Pública.- Consideracions generals i de política criminal.- El delictes fiscal.- El frau de subvencions.- El delictes comptable.- La protecció penal dels interessos financers de la Unió Europea.- El frau a la Seguretat Social.- Especial referència a l'excusa absolutòria.

Tema 17

Els delictes de contraban: elements comuns i modalitats.- Els delictes monetaris.

Tema 18

Els delictes contra els drets dels treballadors.- Imposició de condicions il·legals de treball.- El tràfic il·legal de mà d'obra.- La immigració clandestina de mà d'obra.- El delictes de discriminació en el treball.- Impediment o limitació de la llibertat sindical o del dret de vaga.- La vulneració de les normes de seguretat i higiene en el treball.

TERCERA PART

DELICTES CONTRA ELS INTERESSOS SOCIALS I ESTATALS

Tema 1

Els delictes relatius a l'ordenació del territori i la protecció del patrimoni històric i del medi ambient.- Consideracions generals: bé jurídic tutelat i sistema de protecció.- Anàlisi dels tipus penals.- Responsabilitat dels funcionaris en matèria de medi ambient.- Protecció penal de la flora i la fauna.- Disposicions comunes.

Tema 2

Els delictes contra la seguretat col·lectiva.- Delictes de risc catastròfic: Delictes relatius a l'energia nuclear i a les radiacions ionitzants. Estralls. Altres modalitats típiques.- Delictes d'incendi: modalitats típiques. Problemàtica concursal.

Tema 3

Delictes contra la salut pública.- Consideracions generals: bé jurídic tutelat, sistemàtica i règim legal.- Elaboració i despatx de substàncies nocives a la salut i de medicaments o mitjans anticonceptius.- Fraus alimentaris.

Tema 4

Delictes contra la salut pública (cont.): Delictes relatius a les drogues tòxiques, estupefaents i substàncies psicotròpiques: introducció, anàlisi del tipus, agreujants, grau de desenvolupament del delicte, concursos i determinació de la pena.

Tema 5

Delictes contra la seguretat del trànsit.- Plantejament políticocriminal.- Estructura típica.- Modalitats típiques.- Especial referència a la modalitat de "conductors suïcides".

Tema 6

Delictes contra la fe pública i el tràfic fiduciari.- Concepte i significat d'aquest grup de delictes.- Falsificació de moneda metàl·lica i efectes timbrats.- Falsificació de documents: concepte i classes de documents: a) falsificació de documents públics, oficials i de comerç. Anàlisi de les diverses modalitats típiques; b) falsificació de documents privats i de certificats.- Disposicions comunes.- Les anomenades falsedats personals: a) la usurpació de funcions; b) l'intrusisme professional; c) l'ús indegut d'uniforme, vestit, insígnia i condecoració.

Tema 7

Delictes contra l'Administració pública.- Concepte i significat d'aquest grup de delictes.- El concepte penal de funcionari.- Perspectiva constitucional.

Tema 8

Delictes dels funcionaris públics en l'exercici dels seus càrrecs: concepte i significat d'aquest grup de delictes. Especial consideració del bé jurídic tutelat.- El delicte de prevaricació. Anàlisi de les diverses modalitats típiques.- Abandonament de destinació i omissió del deure de perseguir delictes.- Desobediència i denegació d'auxili.- Infidelitat en la custòdia de documents.- Revelació de secrets i informacions, d'informació privilegiada i el seu ús indegut.

Tema 9

Delictes dels funcionaris públics en l'exercici dels seus càrrecs (cont.): El delicte de suborn.- Tràfic d'influències.- El delicte de malversació de cabals públics.- Fraus i exaccions il·legals.- Negociacions i activitats prohibides als funcionaris públics i dels abusos en l'exercici de la seva funció.

Tema 10

La protecció penal de l'Administració de Justícia: consideracions generals.- Novetats més significatives del NCP.- La prevaricació judicial.- El delictes d'encobriment.- Realització arbitrària del propi dret.- El delictes d'acusació i denúncia falses i la simulació de delictes.- Fals testimoniatge.

Tema 11

La protecció penal de l'Administració de Justícia (cont.): Altres modalitats típiques: Omissió del deure d'impedir determinats delictes o de promoure'n la persecució.- Obstrucció a la Justícia i deslleialtat professional.- Trencament de condemna i evasió de presos.

Tema 12

Delictes contra la Constitució.- Introducció: evolució històrica, el delictes polític.- Protecció de l'Estat i de l'ordre constitucional.- La protecció dels drets i de les garanties derivades de la Constitució.- Rebel·lió.- Delictes contra la Corona.- Delictes contra les Institucions de l'Estat i la divisió de poders.- Ultratges a Espanya.

Tema 13

Delictes relatius a l'exercici dels drets fonamentals i llibertats públiques.- Protecció penal dels drets fonamentals i les llibertats públiques.- Delictes contra la llibertat de consciència i el respecte als difunts.- La prestació social substitutòria: problemàtica políticocriminal; perspectives de reforma.

Tema 14

Delictes comesos pels funcionaris públics contra les garanties constitucionals.- Delictes contra la llibertat individual.- Delictes contra la intimitat.- Tutela d'altres drets individuals.- Problemes concursals en relació als delictes comuns contra la llibertat, la intimitat i altres drets i llibertats constitucionals.

Tema 15

Delictes contra l'ordre públic.- Sedició.- El delictes d'atemptat contra l'autoritat, els seus agents i els funcionaris públics, i de la resistència i la desobediència.- Desordres públics.- Tinença il·lícita d'armes i explosius.- Dipòsit d'armes i municions.- Delictes de terrorisme: perspectiva constitucional. Valoració políticocriminal d'aquest grup de delictes. Anàlisi de les modalitats típiques. Problemàtica processal.

Tema 16

Delictes de traïció i contra la pau o la independència de l'Estat i relatius a la defensa nacional.- Valoració políticocriminal.- Modalitats típiques.- Especial referència als delictes relatius al deure de prestació del servei militar.

Tema 17

Delictes contra la comunitat internacional.- Virtualitat de la regulació penal en aquesta matèria.- Relacions entre Dret internacional públic i Dret penal.- Possibilitats d'un Dret internacional penal.- Modalitats típiques.

BIBLIOGRAFIA:

QUINTERO OLIVARES I ALTRES, *Comentarios a la Parte Especial del Derecho Penal*, 3ª ed., Aranzadi, Cizur Menor, 2002

MUÑOZ CONDE, F., *Derecho Penal. Parte Especial*, 14ª ed., Tirant lo Blanch, València, 2002

CRITERIS D'AVUACIÓ:

L'examen constarà d'un test i de dues preguntes escrites, de les quals una correspondrà a la matèria estudiada a les classes pràctiques. Aquesta última pregunta podrà ser alliberada mitjançant la realització de les pràctiques, que caldrà lliurar el dia de la resolució de la pràctica a classe. L'assistència a les classes pràctiques serà, en aquest cas, obligatòria. Es tindrà dret a deixar de lliurar una pràctica. En cas de lliurar-les totes, la nota de pràctiques resultarà de la mitja corresponent a totes les pràctiques menys aquella que hagi obtingut una puntuació més baixa. En cas d'exercir el dret de no lliurar-ne una, la nota resultarà de la mitja corresponent a totes les pràctiques lliurades.

